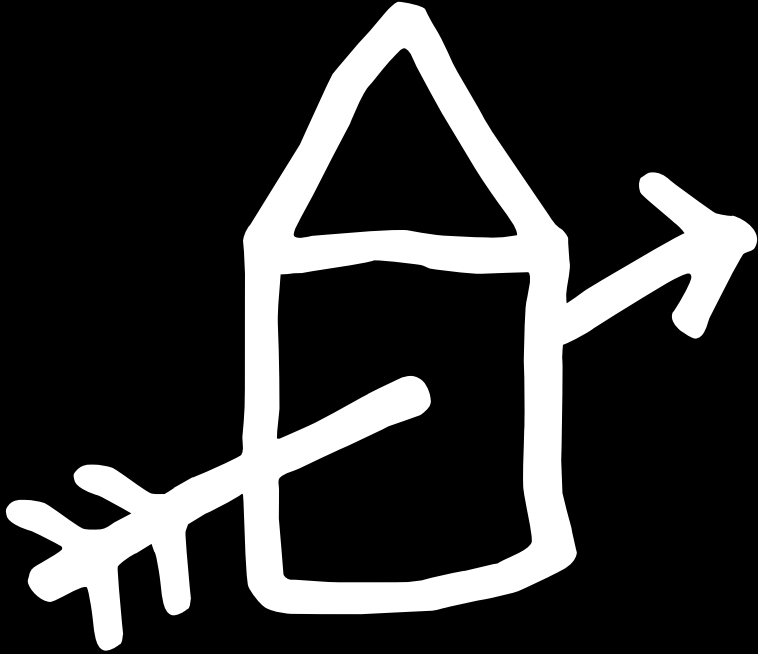

Baerne

In dit nummer o.a.:

- Ⓜ Philipp Bauknecht, expressionist
- Ⓜ Muziek in de villa Hoog Wolde
- Ⓜ Geboren, getogen: Frank Muys

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

VAN DE VOORZITTER

Over de afgelopen maanden is veel te vertellen, daarom een (beperkte) selectie. Allereerst ontvielen ons in de afgelopen periode twee oud-voorzitters. Op 20 augustus overleed op 73-jarige leeftijd Fred Zorn. De heer Zorn was eind jaren 1980 gedurende anderhalf jaar voorzitter van onze vereniging. Ruim twee weken later, op 5 september, overleed de 89-jarige Jan van de Kraats. De heer Van de Kraats was van maart 1993 tot maart 2002, voorzitter van de HKB. Een hoogtepunt tijdens zijn voorzitterschap was het 25-jarig jubileum in 1999 met de uitgave van het boek *Van Baerne tot Baarn*. Wij zijn hem als vereniging veel dank verschuldigd!

Per 1 september jl. hebben wij in onze ruimtenood kunnen voorzien door een deel van de bibliotheekelder erbij te huren. Een groot deel van onze historische objecten kan hier in depot worden opgeslagen, zodat wij in onze huidige ruimte meer mogelijkheden krijgen voor exposities e.d.

De afgelopen periode stond bol van de verenigingsactiviteiten. Zo noem ik de succesvolle tentoonstelling 'Schilderachtig Baarn', de deelname aan het Cultureel Festival, de zeer geslaagde Open dag met als thema 'Indië tussen Vecht en Eem', de zingen in oktober over 'Sporen van Indië in Baarn', verzorgd door mevrouw Wil Hordijk, en in november over de 'Ontwapening van de Duitse Wehrmacht in onze regio' door de heer Ronald Polak.

De excursie op 1 oktober jl. naar Doesburg mag zeker niet onvermeld blijven. De heren

Wertwijn en Schmidt hebben voor het vijfde jaar op rij een leuke en interessante reis weten te organiseren. Helaas hebben de beide Peters te kennen gegeven het stokje te willen overdragen aan een nieuw duo of trio vrijwilligers. Ik roep u op om deze boeiende taak op u te nemen. Met belangstelling zie ik uw telefoontje (035-54 22 854) of e-mail (voorzitter@historischekringbaerne.nl) tegemoet.

Tot slot wens ik u allen fijne feestdagen toe en een voorspoedig 2019! Ik hoop velen van u te mogen begroeten tijdens onze nieuwjaarsreceptie op 4 januari a.s. om 16.00 u in de Oudheidkamer.

Hartelijke groet, Jan Baerends

INHOUD

Van de voorzitter	97
Philipp Bauknecht, expressionist	98
Muziek in de villa Hoog Wolde	108
Aanwinsten derde kwartaal 2018	115
Sporen van onbekend middeleeuws kasteel in Baarn	118
Expositie 'Baarn, waar Oranje zich thuis voelt'	120
Opnieuw sporen van boerderij uit de twaalfde eeuw	121
Geboren, getogen: Frank Muyser	122
Colofon & agenda	128

Foto omslag: Bauknecht - Drei Mäher, 1916 (coll. Sammlung Würth).

PHILIPP BAUKNECHT, EXPRESSIONIST

Kunstwerken jarenlang verstopt in Baarns woonhuis

Een artikeltje in de NRC van mei jl. met een afbeelding van een schilderij van de Duitse expressionist Philipp Bauknecht, overleden in 1933 tijdens een operatie op 48-jarige leeftijd in Davos, trok mijn aandacht. Vooral door de vermelding van 'Baarn' in het artikel. Hoe kwam deze kunstenaar in Baarn terecht? Nou ja, hij kwam niet in eigen persoon, maar een groot deel van zijn artistieke nalatenschap lag decennia opgeslagen in een woonhuis aan de Leestraat in Baarn. Een bijzondere geschiedenis...

door Marjo Stam

Philipp Bauknecht wordt op 16 maart 1884 geboren in Barcelona als derde zoon van Konstantin en Karoline Bauknecht-Gresser.¹ Zijn vader, geboren in Schramberg in de buurt van Stuttgart, werkt bijna 30 jaar als klokkenmaker en edelsmid in de Catalaanse hoofdstad. Als Philipp acht jaar oud is keert de familie Bauknecht terug naar Schramberg. Philipp volgt een opleiding tot meubelmaker, maar wil liever aan het werk als vrij kunstenaar, zeer tegen de zin van zijn ouders. Hij gaat naar de Königliche Kunstgewerbeschule in Stuttgart waar hij een kunst- en handwerkopleiding (binnenhuisarchitectuur) combineert, al schijnt hij geen teken- en schilderlessen te hebben gevolgd.

In 1910 wordt Philipp getroffen door tuberculose en om zijn levenskansen te vergroten reist hij naar het kuuroord Davos in de Zwitserse Alpen.²

Portret van jonge
Phillipp Bauknecht
(coll. P.H. van de Poll).

Getekend door ziekte en materiële nood

Philipp is zwaar ziek en beschikt over zeer beperkte financiële middelen. Er volgt een langdurig genezingsproces en de eerste drie jaren ligt hij bijna onafgebroken met hoge koorts in bed in goedkope pensions. Geld om een dure kliniek te betalen heeft hij niet. Werken als meubelmaker of binnenhuisarchitect is door zijn ziekte onmogelijk, maar als hij enigszins opknapt, probeert hij te schilderen. Vanaf 1913 gaat het langzaam beter met zijn gezondheid en Philipp trekt de natuur in om het landschap en de mensen in zijn naaste omgeving vast te leggen in felle kleuren. Nu kan hij zijn verlangen om vrij te werken verwezenlijken. In 1916 exposeert hij in Davos voor het eerst een aantal schilderijen en houtsneden. Om in zijn levensonderhoud te voorzien, moet hij ook kunst verkopen en dat lukt nauwelijks. Dat dwingt hem om *in zijn scheppen rekening te houden met de smaak van de massa*, vooral in zijn kleinere werken.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog keert Philipp niet terug naar Duitsland, maar hij blijft (als dienstweigeraar) in Davos waar hij deelneemt

Sternennacht, houtsnede, 1916-1917.

aan enkele (lokale) exposities. Als de Duitse schilder Ernst Ludwig Kirchner vanaf 1917 ook nabij Davos verblijft, raken de twee kunstenaars aanvankelijk bevriend,³ totdat rivaliteit en tegenstellingen in de karakters van beide kunstenaars (de ascetische, bijna mensenschuwe maar ook opvliegende Bauknecht en de door de Eerste Wereldoorlog getraumatiseerde, extraverte en sociale Kirchner) hen uit elkaar drijven. Na een eerdere terugval verbetert Bauknechts algemene gezondheidstoestand nog verder en in felle kleuren schildert hij de onherbergzame natuur en het leven van de boerenbevolking. Vanaf 1920 betreft hij een bescheiden boerenhuis op de Büelen buiten Davos, waar hij in armoede en afzondering leeft tussen de boerenbevolking en omringd door de woeste natuur.

Heuerin, olieverf, 1916.

Kring van Duitse expressionisten

Het werk van Bauknecht wordt in 1921 voor het eerst in Duitsland geëxposeerd en geleidelijk aan breekt hij door in de wereld van de moderne Duitse kunst. Zijn schilderijen ontvangen veel positieve kritieken. In deze periode krijgt hij een relatie met de Nederlandse Ada van Blommestein. Ze hebben elkaar leren kennen tijdens de opening van een tentoonstelling van Philipps werk in zijn atelier op de rustieke Büelen.

Ada is zeer onder de indruk van Philipp en van zijn werk. Hij is groot en imposant, en intrigeert haar met zijn karakter van een gepassioneerde *Einzelgänger*. Zij is de chique voormalige echtgenote van de Apeldoornse notaris Johan Hendrik van de Poll, van wie ze op 27 april 1916 gescheiden is.⁴

Samen met Van de Poll heeft Ada vier zonen. Met haar twee jongste zonen, die een zwakke gezondheid hebben, verblijft ze in Davos waar ze haar intrek heeft genomen in hotel Belvédère. Ze neemt daar deel aan het mondaine leven. Na hun kennismaking wordt Ada zo verliefd op Philipp dat ze bij hem intrekt in het eenvoudige huis op de Büelen.⁵ Maar Ada houdt het Spartaanse leven niet echt vol⁶ en in 1925 koopt ze voor Philipp en zichzelf een ruimer huis in het gebied de Stilli bij het meer van Davos. Veel van haar geld steekt ze in

Ada in 1906, tijdens haar bruiloft met J.H. van de Poll (foto via P.H. van de Poll).

het huis dat Philipp inricht met zelfontworpen meubelen en gekleurde wanden. Hij is helaas niet snel tevreden en het schilderwerk moet voortdurend opnieuw. Ada's jongste zoon Aad krijgt de opdracht het hek te schilderen.⁷

In dit nieuwe huis worden Bauknechts landschapsschilderijen abstracter, de composities ritmischer. Philipp en Ada treden op 9 december 1927 in het huwelijk.⁸

Als echtgenoot van Ada, die zich vanwege haar materiële welstand in de mondaine kringen van Davos beweegt, maakt ook Philipp kennis met het societyleven, een thema dat in zijn werk is terug te zien, en zeker niet bepaald positief. Er volgen meer exposities, o.a. in Berlijn, Stuttgart en Mannheim en Bauknecht wordt opgenomen in de kring van belangrijke expressionisten zoals Max Beckmann, Otto Dix, Oskar Kokoschka en Kirchner. Zijn grote, kleurrijke schilderijen blijven echter moeilijk verkoopbaar.

Van Davos naar Baarn

Op 25 mei 1929 wordt de enige zoon van Ada en Philipp geboren: Eric Adelbert Bauknecht. De gezondheid van Philipp gaat opnieuw achteruit, vanaf 1930 komt hij nog nauwelijks buiten en hij zoekt zijn onderwerpen steeds dichterbij huis. Philipp voelt zich slachtoffer van de omstandigheden en als schilder niet begrepen. Zijn geringe commerciële succes en de grote sociale verschillen zijn mogelijke verklaringen voor de huwelijkse spanningen die ervoor zorgen dat zijn vrouw met hun zoon Eric regelmatig naar Nederland reist. Bovendien is in 1930 haar eerste man, Johan Hendrik van de Poll, op 51-jarige leeftijd overleden. Misschien vormde ook dat voor Ada aanleiding om, in verband

met haar in Nederland wonende zonen, vaker naar haar geboorteland te reizen. In 1933 is Philipp zo ziek dat hij wordt opgenomen in het ziekenhuis van Davos. Hij blijkt maagkanker te hebben en moet worden geopereerd. Als Ada en Eric direct terugkeren naar Davos zijn ze te laat: Philipp is op 26 februari, tijdens die operatie, overleden.

Anna, de zuster van Philipp, selecteert werk van haar broer voor een herdenkingstentoonstelling in Davos en neemt waarschijnlijk ook werken mee naar haar huis in Stuttgart.⁹ Ook verbrandt zij vele als onbelangrijk of onvoltooid beschouwde werken in de tuin bij het huis in de Stilli.¹⁰ Ada besluit het huis te verkopen, compleet met de inrichting en enkele schilderijen.

Interieur Haus in der Stilli mit Plastik, 1929-1932.

*Philipp met zoon Eric, november 1932
(foto via P.H. van de Poll).*

Op 27 juni 1934 vertrekt ze met haar zoontje Eric en de overgebleven schilderijen, aquarellen en alle grafiek naar Nederland, waar ze met Eric en Aad, de jongste zoon uit haar eerdere huwelijk, als eerste bewoner gaat wonen in de helft van een villa aan de Leestraat 1B (tegenwoordig no. 7) in Baarn. Aad gaat in Baarn naar het Baarnsch Lyceum. De andere halfbroers van Eric Bauknecht wonen niet meer bij hun moeder.¹¹ Tijdens de oorlog zit Aad ondergedoken onder de vloer in de woonkamer.

De zoon van Aad van de Poll, Peter (P.H.) van de Poll, herinnert zich zijn grootmoeder Ada nog goed. Hij vertelt over het lot van de schilderijen: *Vanuit Zwitserland zijn die werken vervoerd in hele grote kisten waarin ze tijdens de oorlog zijn begraven in de achtertuin. Ook hebben ze nog enige tijd opgerold in de vochtige kelder gelegen waardoor een aantal redelijk is beschadigd. In mijn jeugtherinnering hingen er altijd en overal schilderijen van Bauknecht. Waarom Ada voor Baarn kiest en niet bijvoorbeeld terugkeert naar Apeldoorn, haar geboortestad en de plaats waar ze tijdens haar huwelijk woonde, is niet bekend.*

Ada met zoon Aad, 1933 (foto via P.H. van de Poll).

De ouders ¹² van kleinzoon Peter wonen na hun huwelijk aanvankelijk in bij Ada en na de scheiding van zijn ouders is Peter vanaf zijn veertiende jaar met vader Aad opnieuw bij haar in gaan wonen. *Mijn grootmoeder is altijd in mijn jeugd aanwezig geweest en ik ben mede door haar opgevoed. Ze was een zeer zachtaardige vrouw. Na haar terugkomst naar Nederland is ze altijd alleen gebleven. De laatste tijd van haar leven heeft ze doorgebracht in Apeldoorn, waar haar zoon Hans, die huisarts was, een plaats in een verzorgingshuis voor haar heeft geregeld.* ¹³

Vergetelheid

Met het overbrengen van Bauknechts werken naar Nederland, raakt deze expressionistische schilder in de vergetelheid. Wel probeert Ada het werk van haar tweede man onder de aandacht te brengen door in 1936 een tentoonstelling te organiseren in het Baarnsch Lyceum. In Duitsland wordt zijn werk inmiddels geschaard onder de *Entartete Kunst*. ¹⁴ Vanwege het opkomend nationaalsocialisme

en de Duitse bezetting van Nederland tussen 1940 en 1945 verstoort Ada Bauknechts werken (in totaal 160 olieverfschilderijen, ruim 60 aquarellen en 90 houtsneden) in de tuin van de Baarnse villa aan de Leestraat. ¹⁵ Meer dan 25 jaar verdwijnt Bauknecht bijna volledig van de radar. In Duitsland kent niemand deze expressionist meer. Alleen in Baarn koestert Ada Blommestein de artistieke erfenis van Philipp Bauknecht en de herinneringen aan haar tijd in Davos, en dan vooral de periode van het eenvoudige leven in het huis op de Buelen, *de gelukkigste tijd van mijn leven*. ¹⁶ Na de Tweede Wereldoorlog doet Ada opnieuw enkele pogingen om het werk van Bauknecht onder de aandacht te brengen. Ze zoekt o.a. contact met Willem Sandberg, de toenmalige directeur van het Stedelijk Museum in Amsterdam, maar Sandberg is – zo kort na de oorlog – niet geïnteresseerd in een onbekende Duitse schilder. ¹⁷

Herontdekking

Pas als Ada rond 1960 in contact komt met de Amsterdamse kunsthandelaar Joop (P.) Smid komt daar verandering in. Smid heeft net in 1958 zijn galerie Monet geopend aan het Rokin in Amsterdam als hij via via getipt wordt over een schilderijenverzameling in Baarn waar hij maar eens moet gaan kijken. Na dat bezoek aan Baarn komt hij opgewonden thuis, volkomen overdonderd door wat hij daar heeft gezien: een huis vol schilderijen en gravures, de meeste liggend op zolder, terwijl sommige op grove jute geschilderde werken tegen de zolderspanten zijn vastgespijkerd om bij regen lekkage tegen te gaan. Het blijkt dat Ada van Blommestein haar complete collectie werken van Philipp aan hem wil verkopen: ze heeft dringend geld nodig. ¹⁸

Als beginnend galeriehouder beschikt Joop Smid nog niet over voldoende geld, maar hij kan de helft van de collectie aankopen en de andere helft neemt hij in consignatie.

In 1961 richt hij in zijn galerie Monet een eerste tentoonstelling in met een selectie van 20 schilderijen, 11 houtsneden en 6 aquarellen uit de bijzondere nalatenschap van Philipp Bauknecht. Daarmee begint de herontdekking en herwaardering van deze vergeten Duitse expressionist.

Smid spant zich de daaropvolgende jaren in om het werk van Bauknecht (opnieuw) de waardering en erkenning te laten krijgen die het verdient en hij organiseert tentoonstellingen van het werk in binnen- en buitenland. Daarbij werkt hij nauw samen met Galerie Iris Wazzau

Frühling im Bündnerland, 1922.

Pferd in Freiheit, 1917.

in Davos. Inmiddels zijn de schilderijen, houtsneden en aquarellen van Bauknecht te vinden in talrijke musea en particuliere collecties in Europa, Canada en de Verenigde Staten.

Kunstzinnige familie

Ook Eric, de zoon van Philipp en Ada, zal zich ontwikkelen tot kunstenaar. Evenals zijn vader schept Eric Bauknecht een oeuvre dat gekenmerkt wordt door kracht en heftig kleurgebruik. Eric vestigt zich in Amsterdam waar hij woont en werkt in zijn atelier aan de Albert Cuypstraat, ooit het atelier van Mondriaan.

Aad van de Poll, de jongste zoon van Ada van Blommestein en Johan Hendrik van de Poll, wordt eveneens kunstenaar: hij volgt een opleiding aan de fotovakschool in Amsterdam en vestigt zich in Baarn, waar hij op de zolder

aan de Leestraat zijn atelier en donkere kamer heeft. Aad van de Poll specialiseert zich in 'lichtschilderingen', zogenaamde fantopen.¹⁹

De kracht van Bauknecht

Vanaf circa 1916 wordt de expressiviteit in de schilderijen van Philipp Bauknecht steeds heftiger. Als kunstenaar werpt hij de teugels van de traditionele schilderkunst af. De vormen veranderen en hij gebruikt gloeiende, opvallende kleuren. De drang om zijn gevoelens uit te drukken, komt steeds meer tot uiting. Tegelijkertijd verwerkt hij symboliek in zijn schilderijen. Naast het leven en werken op het land zijn in zijn schilderijen vaak het naakte bestaan en de worsteling daarmee afgebeeld. Kenmerkend voor het expressionisme is ook het ontbreken van perspectief (diepte). Platte, vaak verdraaide gezichten lijken wel uitgesneden te zijn en krijgen vaak groteske (gelaats)trekken. Daarnaast heeft Bauknecht tussen 1910 en 1925 een honderdtal houtsneden gemaakt. Uit zijn werk spreekt een koppige levenslust die steeds werd overschaduwd door ziekte en dood.

Met dank aan Peter van de Poll voor de informatie en het beeldmateriaal over de families Bauknecht en Van de Poll, en aan mevrouw Annie Smid-Verlee en haar dochter Gioia Smid die hun herinneringen aan de herontdekking van de werken van Bauknecht door hun echtgenoot en vader Joop Smid met mij wilden delen. Dank ook aan Eric van der Ent voor de contactbemiddeling met Peter van de Poll.

Beeld

Afkomstig van de auteur, tenzij anders aangegeven.

Bronnen

Brouwer, G.: 'Honderd jaar beeldende kunst in Baarn- 3' in *Baerne*, no. 3- 2006.

Brouwer, G.: "Fantopen" - De bijna vergeten lichtschilderingen van de Baarnse fotograaf Aad van de Poll 'in *Baerne* no. 1-2013.

'Bauknecht Im Versteck' in *Der Spiegel* no. 34/1961.

Presler, G.: *Philipp Bauknecht, expressionist in Davos, 1884 – 1933*, https://presler.de/data/Philipp_Bauknecht.pdf.

Smid, drs. G. e.a.: *Philipp Bauknecht, expressionist in Davos, 1884-1933* (2002).

Noten

1. Biografische en overige gegevens overgenomen uit: *Philipp Bauknecht*, 2002.
2. Aan het eind van de 19e eeuw had Davos zich ontwikkeld tot een belangrijk kuurcentrum en was er een complete infrastructuur ontstaan met wegen, promenades, een kabelbaan, sanatoria, hotels en pensions. In Davos kwamen stedelijk comfort en de afgelegen bergwereld samen.
3. Al vanaf hun beider deelname aan tentoonstellingen in de jaren '20 werd er gediscussieerd over wie wie beïnvloedde. De in stilistisch en ruimtelijk opzicht kleine afstand tussen Philipp Bauknecht en Ernst Ludwig Kirchner was debet aan die discussie. Beide behoren tot de expressionistische kunststroming uit die tijd. Bauknecht zelf schreef in 1924: 'Als twee kunstenaars in dezelfde tijd, in hetzelfde gebied en onder dezelfde levensomstandigheden werken, kan men niet spreken over beïnvloeding'. Geciteerd in: *Philipp Bauknecht*, 2002, p. 30.

4. De vader van Ada was de eigenaar van de in 1865 opgerichte Koninklijke Inktfabriek Van Blommestein Powalky aan de Brinkstraat 70 in Apeldoorn.
5. Volgens een gemeentelijke verhuiskaart is Ada met haar vier kinderen op 2 oktober 1923 uitgeschreven uit Apeldoorn vanwege verhuizing naar Davos Platz (info via P.H. van de Poll).
6. Tot ze bij Bauknecht introk, had Ada amper zelf een kopje thee gezet. Nu moest ze voor water de berg af naar de pomp lopen. (interview met Annie en Gioia Smid, d.d. 12-10-2018).
7. Interview Smid.
8. Mail van kleinzoon P.H. van de Poll aan schrijver d.d. 15-06-2018.
9. De werken van Bauknecht werden tijdens de periode van het nationaalsocialisme als 'Entartete Kunst' beschouwd (zie noot 13 en 14). Interessant in dit kader is een foto van een wandtapijt van Anna Bauknecht, de zus van Philipp. Volgens het bijschrift achter op de foto werd dit tapijt met Duitse adelaar tentoongesteld in der Architecturanstellungen in München. Op de foto zien we Hitler en twee van zijn secondanten ervoor langslopen. Zou zus Anna een rol gespeeld hebben bij het 'entartet' verklaren van de werken van broer Philipp?
10. Als galeriehouder Joop Smid in aanraking is gekomen met de schilderijen van Bauknecht, reist hij diverse malen naar Davos waar hij spreekt met mensen die Philipp Bauknecht en Ada nog hebben gekend. Hij krijgt te horen dat er na Philipps dood heel veel werken van Bauknecht in de fik zijn gestoken (interview Smid).
11. De oudste zoon Reinhard (Rein 1907) in Rotterdam, zoon Henri Theodoor (Hans 1909) in Apeldoorn, zoon Willem (Wim 1912) in Amsterdam.
12. Vader Aad trouwde met Anna (Ank) Voskuyl, de dochter van Jo Voskuyl, die in het voormalige hotel Central op de Brink Warenhuis 1001 startte, de latere HEMA.
13. Mail van kleinzoon P.H. van de Poll aan schrijver d.d. 16-06-2018.
14. In 1937 worden enkele van zijn schilderijen op de door de nazi's in München georganiseerde Schandausstellung 'Entartete Kunst' tentoongesteld.
15. Artikel in *Der Spiegel*, 34/1961.
16. Zo beschreef Ada tegen kunsthandelaar Joop Smid en zijn vrouw Annie die periode in haar leven met Philipp Bauknecht (interview Smid).
17. Interview Smid.
18. Interview Smid.
19. Gerard Brouwer, *Baerne* no. 1-2013.

Drei Bauer auf dem Feld, 1924.

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.

Juwelier van Doorm

Brinkstraat 14-16 Baarn Tel: 035-5413107

Maurice Lacroix

Bruno Söhnle

Seiko

Pulsar

Breil

Danish Design

Tommy Hilfiger

Zinzi

Rosa di Luca

ZANDVOORTWEG 1A
3741 BA BAARN
TELEFOON: 035 541 2063

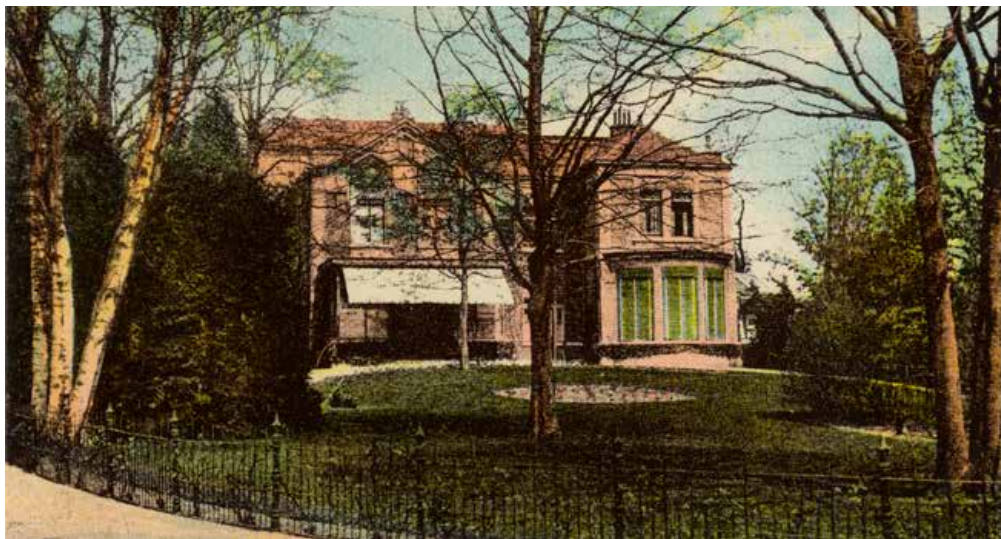
MUZIEK IN DE VILLA HOOG WOLDE

Op de hoek van de Oude Utrechtseweg en de Gerrit van der Veenlaan, vlakbij het station staat een modern, wit kantorencomplex waarin Universal Music gevestigd is. Binnenkort zullen er geen artiesten meer op bezoek komen, want er zijn plannen dat het complex gesloopt gaat worden en de platenmaatschappij zal moeten verhuizen. Onderstaand artikel van een voormalige Phonogram-werknemer gaat in op het verleden van dit stukje Baarn waarin lange tijd muziekgeschiedenis werd geschreven.

door Leo Boudewijns

Het was toeval dat de in 1950 opgerichte Philips' Phonographische Industrie (PPI) in het pittoreske Baarn neerstreek. Vanuit Eindhoven was Hilversum geadviseerd vanwege de aanwezigheid aldaar van radiostations en musici. Er zou immers heel wat ruchtbaarheid nodig zijn om naast de al actieve platenmerken als Deutsche Grammophon, His Master's Voice en

Telefunken het nieuwe Philipslabel te vestigen. Maar de heren Schuitema en Dijksterhuis, die de eerste directie vormden, vingen bot in de radiostad: zij hadden wel de geschikte, leegstaande villa De Zegetocht gevonden, maar daaraan moesten enkele uitbreidingen worden gerealiseerd, waarvoor onder meer een kloeke eik zou sneuvelen. Dat was voor het

Villa Favorita, later hernoemd Hoog Wolde (coll. HUA).

Hilversumse College van B&W een onoverkomelijk bezwaar.

In Baarn stond de charmante villa *Hoog Wolde* te koop, (koop prijs f 130.000) vlakbij het station, in de buurt van hotel *Zeiler* en met ruim 1 ha grond er omheen, mocht het ooit nodig zijn om uit te breiden. Zo werd *Hoog Wolde* in oktober 1950 het internationale hoofdkwartier van de PPI in een fraai, rustiek onderkomen, waarover een Amerikaanse collega tegen mij nog zijn verwondering uitsprak; hij veronderstelde namelijk dat het een typisch Hollandse gewoonte was, immers His Master's Voice (Bovema) in Heemstede had ook al zo'n lieflijke villa als kantoor.

Start in Baarn

Het was óók toeval dat ik enkele jaren later (in 1954) voor het eerst van mijn leven in Baarn uit de trein stapte op zoek naar het bureau van

ene Piet Beishuizen; men zei dat hij een bekende columnist van de *Groene Amsterdammer* was geweest, die inmiddels voor de publiciteit en public relations van de jonge platenfirma verantwoordelijk was gesteld. Ik had niet eens gesolliciteerd; de directeur van de omroepvereniging bij wie ik omroeper wilde worden, vond mijn stem wel mooi maar helaas te donker en belde spontaan zijn vriend Piet. Die zocht jonge krachten die de muzikaliteit en de artistiekiteit van het nieuwe platenlabel internationaal zouden kunnen uitdragen. Mijn goede antwoord op één muzikaal vraagje bleek voldoende: ik wist gelukkig dat Pete Rugolo de arrangeur van Stan Kenton's band was. Ik kon dus komen en wel zo snel mogelijk! Maar ik moest eerst van mijn klerkenbaantje bij de saaie KNSM zien af te komen. Hoe heerlijk groot was het contrast tussen enerzijds het vervoeren per stoomschip van fokstieren naar Suriname en Venezuela en

Lunchpauze op een voorjaarsdag, voor het Koetshuis. Uiterst links Margreet Korsman en Bernard Nusselder.

anderzijds het mogen uitdragen van de muziek van Vivaldi, Mozart en Schubert, en dan wel op de nieuwste fonografische vinding van toen: de langspeelplaat. Ik realiseerde me dat ik het monumentale Scheepvaarthuis aan de Prins Hendrikkade in Amsterdam wel zou gaan missen, maar goed, huize *Hoog Wolde* in Baarn was vast ook niet niks. Er werd met smart op me gewacht, vertelde mijn aanstaande collega Margreet Korsman mij; zij verzorgde de klassieke lp-hoezen en ik zou het lichte, populaire repertoire onder mijn hoede krijgen. *Ook de jazz?* vroeg ik nog verwachtingsvol. *Ja hoor, alles wat niet klassiek is mag jij doen.*

Het werd een van mijn gelukkigste perioden bij Philips, en Margreet een dierbare vriendin voor het leven. Natuurlijk graptten de collega's over het feit dat wij samen in de badkamer van de villa werden gehuisvest. *Zijn jullie vandaag al in 't bad geweest?* Als speels antwoord daarop draaiden wij dan soms de deur van de badkamer op slot zodat de mededeling *bezet* te lezen viel. En dan bonkte de collega die ons nodig had op de deur, luid roepend *Afdrogen!*

Grafische vormgeving

Onze ideeën en experimenten op hoengebied werden professioneel begeleid door het Baarnse reclamebureau Van Borssum Waalkes. De zoon van de oprichter, Herry, wijdde ons in in de wereld van boekdruk, offset, clichés, drukproeven, drukgangen en het plastificeren. In de studio van het bureau, ook al in een Baarnse villa, werkten professionals als Cor Pul en Max Keuris, de vader van de later bekend geworden componist Tristan Keuris. Zij beiden hebben een groot aantal van de eerste Philips lp-hoezen ontworpen. De samenwerking met hen was eenvoudiger dan met sommige

freelance ontwerpers, die vaak uitgesproken ideeën hadden over hoe de ideale hoes eruit moest zien, en dat bleek dan totaal anders te zijn dan wij in ons hoofd hadden. Zonder nu te technisch te worden: de belangrijkste tekst (de naam van de beroemde artiest, of de titel van een geliefde symfonie, of de verwijzing naar een fameus orkest) moest bij voorkeur in het bovenste gedeelte van de hoes worden vermeld. Hoezen stonden in de platenwinkels immers in bakken, dicht tegen elkaar aan om het kromtrekken te voorkomen, en het bovenste gedeelte van de hoes was meestal het enige dat je als koper kon lezen. Beroemde ontwerpers als Emmerich Weninger, Cornelius van Velsen, Dick Elffers en Jacques Richez, grootmeesters in design, met wie wij graag samenwerkten, vonden het vaak lastig om deze praktische beperkingen te aanvaarden. En zonder uitzondering hadden zij een grondige afkeer van het Philips logo, 'het schildje', dat zij op hun ontwerpschetsen vaak 'per ongeluk' weglieten.

Bertie van de Kloek en Leo Boudewijns in hun kamer in het Koetshuis.

Een ander uitermate belangrijk Baarns contact voor Margreet en mij was de directeur van Drukkerij Bakker aan de Laanstraat, Dick Naafs sr. Zijn bedrijf werkte nog in boekdruk en dat was precies wat wij nodig hadden. Het in de jaren vijftig nog moderne offset drukken was voor onze hoezen veel te kostbaar, want het vroeg om grote oplagen die wij in het begin zelden te bieden hadden. Met Dick hebben wij vele malen aan de pers gestaan als de laatste kleur van een hoes werd gedrukt en je voor het eerst het eindresultaat goed kon beoordelen. Hij schiep een gemoedelijke sfeer, was altijd te vinden voor een experiment, je kon immer bij hem binnenlopen. Toen de vraag naar geplastificeerde hoezen groter werd, bouwde hij achterin zijn drukkerij, speciaal voor ons, een plastificeerinrichting, compleet met doorschijnende plastic wanden. Een haastklus vormde nooit een probleem; hij begreep ten volle dat een hit niet kon wachten.

Paul Huf

Toen de personeelsbezetting van de afdeling te groot werd verhuisden wij naar het idyllische koetshuis van de villa, aan de Oude Utrechtseweg. Dat werd een pleisterplaats voor de grafische kunstenaars met wie wij samenwerkten. De meeste ontwerpers kwamen gewoon met de trein, de nabijheid van het station was een voordeel. Het andere personeel keek een beetje neer op het koetshuis, maar wij voelden ons daar thuis en creëerden er een omgeving van muzikaliteit en kunstzin.

De best geslaagde recente hoezen en imposante affiches van 'onze' grafici, onder meer van Karel Appel voor het Holland Festival, sierden de wanden, waar in de commerciële en juridische kantoren releaselijsten, plannings

LP hoes met Ann Pickford, foto door Paul Huf.

en landkaarten op de muren waren geprikt. Te midden van al die opvallende, moderne, gedurfde hoesontwerpen was er één reeks van 52 stuks die ook nu nog steeds weer opduikt in de publiciteit. Dat was de serie die door fotograaf Paul Huf werd gecreëerd in samenwerking met Margreet Korsman. Huf had al ervaring opgedaan met het bijzondere Engelse fotomodel Ann Pickford en voor deze klassieke reeks hoezen nodigde hij haar opnieuw uit. Op elke hoesfoto werd ze geportretteerd in steeds wisselende, min of meer bij de muziek passende poses, achtergronden en kleding. Die hoezen sloegen in als een bom! Muziek liefhebbers reageerden enthousiast en kochten de serie gretig, maar de behoudende muziekcritici vonden het een belediging voor de componisten en hun werken. De Bijenkorf

De beroemde Amerikaanse producer Georges Avakian bezocht in december 1957 de PPI in de nieuwe vleugel van de Villa. Hij werd verwelkomd door Sint Nicolaas. V.l.n.r. Evert Garretsen, onbekend, Theo van Dongen, Melle Weersma, George Avakian, Piet Beishuizen, Coen Solleveld, (Zwarte) Piet Schellevis en Leo Boudewijns als Sint Nicolaas.

in Amsterdam ruimde er een hele etalage voor in, waar drommen mensen naar kwamen kijken. In 1999 besteedde het Gronings Museum een ruime expositie aan de reeks, die werd geopend door Ann Pickford zelf.

Zorgzame werkgever

Collega's uit die tijd werden vrienden voor het leven. Met Margreet Korsman, Piet Beishuizen, Aat van IJperen, Bertie van de Klok, Jacqueline Lamers, Bob Bouma en Willem Duys bleef ik bevriend, ook toen ik de PPI allang had verlaten om mijn artistieke en commerciële aspiraties elders binnen het concern – onder meer bij Phonogram in Amsterdam en later bij de

overkoepelende vereniging van de platenindustrie, de NVPI- verder te ontwikkelen.

Philips, het mag wel eens genoemd worden, was een sociaal geïnspireerde firma. De directie van de PPI had vanaf het begin al de samenwerking met de gemeente Baarn gezocht en bedongen dat er huizen voor werknemers beschikbaar zouden komen. De firma bouwde in 1952 zelf een rij woningen aan de Oosterstraat en reserveerde later ook huizen voor werknemers in de Irisstraat en omgeving. In 1951 had het bedrijf al een terrein gekocht aan de Torenlaan waar een indrukwekkende fabriek (in wezen een moderne platenperserij) zou worden gebouwd, die ook internationale

bewondering oogstte. De *Baarnsche Courant* kopte op 25 september van dat jaar: *Baarn wordt internationaal muziekcentrum! Saillant detail: in dat jaar werd ook een bakfiets aangeschaft die voor het transport van platen en hoezen tussen fabriek en kantoor werd ingezet. Bij de opening van de fabriek waren aanwezig: staatssecretaris J.M.L.Th. Cals, de dirigent van het Concertgebouworkest Eduard van Beinum, de dirigent van het Residentieorkest Willem van Otterloo en twee vooraanstaande vertegenwoordigers van de lichte muze: Theo Uden Masman (The Ramblers) en Jan Corduwener. In één van de twee villa's die aan de ingang van het fabrieksterrein stonden werd de medische dienst gehuisvest, die regelmatige onderzoeken uitvoerde ten behoeve van het personeel. Ik herinner mij bij voorbeeld dat elk jaar ons gehoor werd gecontroleerd. Nauwkeurig werd daarvan een statistiek bijgehouden waarop het verloop (helaas bijna altijd in neergaande lijn) werd vastgelegd. Medewerkers van de PPI konden zich verzekeren bij het Industrieel Assurantie Kantoor hetgeen zekere voordelen gaf. Die golden ook voor de populaire Personeelswinkel, aanvankelijk in Baarn, later in Hilversum, waar Philips-artikelen als radio's, gloeilampen, telefoons, afspeelapparaten en nog veel meer, met korting konden worden aangeschaft. Een speciaal fonds ten behoeve van de kinderen van personeelsleden subsidieerde menige studie.*

De continue groei van het bedrijf, dat naast *Hoog Wolde* en de fabriek ook nog andere villa's in het dorp in gebruik had, stuitte hier en daar wel op enig verzet. In 1947 werden ruim 400.000 platen geperst, maar in de jaren 1970 was dat aantal gegroeid tot tien miljoen lp's

plus nog bijna twee miljoen muziekcassettes. *Baarnaars willen geen Philips dorp* schreef de *Baarnsche Courant*.

Historie villa Hoog Wolde

1874 Bouw villa Favorita, architect Adolf Leonard van Gendt, opdrachtgever Cornelis Willem Matthes (1818-1905), makelaar te Amsterdam.

1915 De villa wordt hernoemd in villa Hoog Wolde door de nieuwe eigenaar Theodorus Antonius Josef Gilissen, bankier.

1950 Philips koopt de villa uit nalatenschap jhr. F.E.P. Sandberg.

1950 Plaatsing toegangspoort Hoog Wolde aan de Oude Utrechtseweg.

1952 Philips start met de bouw van personeelswoningen aan de Oosterstraat.

1954 Start van de bouw van de 'fabriek' aan de Torenlaan.

1954 'Hoog Wolde' wordt uitgebreid met moderne, witte vleugel die aansluit op de villa.

1971 Achter de villa wordt een nieuw kantoor aan de Amaliaaan (architect David Zuiderhoek, interieur Kho Liang Ie) gebouwd in opdracht van PPI. Het is een kantoortuin, zonder kamers.

1995 Villa *Hoog Wolde* wordt gesloopt. De historische poort die toegang verschafte tot de villa wordt behouden en krijgt een plaats voor de nieuwbouw aan de Gerrit van der Veenlaan.

2000 Philips betreft de nieuwbouw.

2000 Fabriek aan de Torenlaan wordt gesloopt ten behoeve van woningbouw, het voormalige terrein heet nu Plantage. Overname Philips door Universal Music.

2018 Huidige kantorencomplex zal worden gesloopt ten behoeve van 38 woningen. Ook het kantorencomplex aan de Amaliaaan treft in een latere fase hetzelfde lot, zodat er in totaal 59 woningen mogelijk zullen zijn.

Terugblik

Voor mij was het grootste geschenk al die prachtige, vaak nog onbekende muziek die in mijn leven kwam via zogeheten *monsterplaten*. Het waren meestal proefpersingen, op grond waarvan wij dan de voorbereidingen voor een passende hoës konden aanvangen. Het ideaal was dat plaat en hoës tegelijk werden afgeleverd, de één kon immers zonder de ander niet bestaan. Dozen, platenkoffers vol heb ik meegesleept naar mijn zolderkamertje in Amsterdam, waar ik toen nog woonde: de eerste uitvoering van de complete opera *Porgy & Bess*, het sensationele Benny Goodman Carnegie Hall Concert, Doris Day, Mahalia Jackson en Louis Armstrong. En mijn *all time* favoriet *Lotte Lenya sings Kurt Weill*, waarvoor Emmerich Weninger de hoës van zijn leven ontwierp. Werken in de villa en later in het koetshuis was een vreugdevolle en rijke ervaring. Ik zou me geen betere start voor mijn carrière hebben kunnen voorstellen.

Leo Boudewijns werd geboren op de dag dat Thomas Alva Edison, de uitvinder van de geluidsregistratie, stierf: 18 oktober 1931. Boudewijns schreef vele boeken over de platenindustrie. Zijn jongste Marskramer van de Muze verscheen eind 2017; het eerste exemplaar daarvan reikte de auteur uit aan Paul van Vliet in de foyer van theater De Speeldoos. Boudewijns startte zijn carrière bij de PPI in

1954. In 1959 werd hij benoemd tot salesmanager bij Phonogram in Amsterdam, waarvan hij in 1972 directeur werd. In 1975 werd hij benoemd tot directeur van de overkoepelende organisatie van de platenindustrie in Nederland, de NVPI, waar hij tot zijn pensionering in 1991 werkzaam bleef.

Beeld

Afkomstig uit de collectie van de auteur, tenzij anders aangegeven.

Bronnen

https://www.winhov.nl/site/assets/files/1453/wha_web_pdf_local_heroes_zuiderhoek_n_nl.pdf
Groenegr.nl
Wikipedia.nl

AANWINSTEN DERDE KWARTAAL 2018

Het afgelopen kwartaal is de collectie van de Oudheidkamer met maar liefst 33 objecten verrijkt. Daartussen bevinden zich 7 boeken, 3 kunstwerken, 18 promotie-artikelen en 3 huishoudelijke artikelen. Op onderstaande foto ziet u een selectie van de recente aanwinsten. Wij danken de gulle gevers van harte!

Mocht u van zins zijn om op te ruimen en treft u tijdens die actie spullen aan die van Baarnse afkomst zijn of als onderwerp Baarn hebben? In de collectie van de OHK zullen ze een goed tehuis vinden.

Een willekeurige selectie van de recente giften: boek Eeuwboek van Woudenberg (1900-2000); boek Paleis Soestdijk. Drie eeuwen Huis van Oranje; boek Aan de boorden, geschiedenis en organisatie van de Baarnse Watersport Vereniging (BWV); diploma Vakgroep uurwerkmakers van M. Ooitink; oorlogsdagboek van Janna van den Hooff 1940-1945 (geschreven en uitgetypte versie); houten naaikist met drie laden gevuld met naaibehoeften van Ermen's garen; pentekening Tolhuis Eemstraat Baarn van A.J. v.d. Akker; balpen van uitvaartverzorging A. van Pijpen; Delfts blauwe tegel met molen Lage Vuursche 1659-1904 (245 jaar); ijzeren naambord Taxi en Luxe verhuur E.H. v.d. Veen (zat op Eemnesserweg 40 in de Steeg, dat is de steeg richting de Laanstraat).

Eemnesserweg 12 3741 GA Baarn
telefoon 035 5413321
www.debaarnsenotarissen.nl
email : info@debaarnsenotarissen.nl

PLEZIERIG LEVEN, ZORGELOOS WONEN

DANKZIJ ONS ZORGHOTEL
KUNT U EVEN 'PROEFWONEN'

Welkom bij Huize Brandsen. Een sfeervol woon-zorghuis en zorghotel midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van professionele levensloopbestendige zorg, ruime appartementen en een levendige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk. Zo wordt verzorgd wonen zorgeloos leven. Zie www.huizebrandsen.nl

HUIZE • BRANDSEN
verzorgd wonen

Koningweg 2, 3743 EV Baarn 035 541 3055 info@huizebrandsen.nl www.huizebrandsen.nl

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders-de Jong, apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 36, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

apotheek.julius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN
KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN

WONEN: TEL. 035-5412600

SLAPEN: TEL. 035-5413076

SPOREN VAN ONBEKEND MIDDELEEUWS KASTEEL IN BAARN

Het zal u, als geïnteresseerde in de historie van Baarn, niet ontgaan zijn dat de gemeente Baarn momenteel actief bezig is met het opstellen van een Cultuurhistorische waardenkaart en een Archeologische waarden- en verwachtingskaart. Hieronder een verslag van de tot nu toe bereikte inventarisatie die nog een leuke verrassing opleverde.

door Jan van der Laan

Op 1 januari 2012 zijn als gevolg van de Modernisering van de Monumentenwet de huidige Monumentenwet en het Besluit ruimtelijk ordening aangepast. Dit houdt voor gemeenten in dat ze bij het opstellen van bestemmingsplannen rekening moeten houden met de aanwezige cultuurhistorische waarden en het verruimen van de vrijstellingen van de vergunningsplicht voor eigenaren van monumentale gebouwen. In verband met de veranderde regels is elke gemeente verplicht een Cultuurhistorische waardenkaart op te stellen. Deze kaart omvat een lijst van alle disciplines op het gebied van Landschap, Bouwkunst, Stedenbouw en - voor de gemeente Baarn ook - op het gebied van Archeologie. Voor de discipline Archeologie wordt een afzonderlijke kaartserie opgesteld namelijk de Archeologische waarden- en verwachtingskaart en de Archeologische beleidskaart. Door de gemeente Baarn zijn hiervoor deskundigen van RAAP (onafhankelijk onderzoeks- en adviesbureau voor archeologie en cultuurhistorie in Nederland) en het MAB (Monumentenadviesbureau) in de arm genomen om een en ander in goede banen te begeleiden. Als eindresultaat moeten alle objecten op duidelijke, overzichtelijke digitale kaarten te raadplegen zijn.

Verlanglijstje

Er is een klankbordgroep samengesteld om vragenlijsten op het gebied van Archeologie, Landschap, Bouwkunst en Stedenbouw te beantwoorden en in die klankbordgroep hebben o.a. diverse leden van de Historische Kring Baerne zitting genomen. Voor de Archeologische waarden- en verwachtingskaart werd een beroep gedaan op de ARWE. Op deze kaart staan niet alleen alle bekende archeologische monumenten zoals de grafheuvels, maar zijn ook de kasteelterreinen van Huis ter Eem en Drakenburg aangegeven. Gevraagd werd om ook andere, onbekende, archeologisch interessante gebieden aan te dragen. Daarop heeft de ARWE het gebied waar ooit het landhuis Hoge Vuursche I aan de Hilversumsestraatweg lag, het bosperceel 'De Franse Kamp' in het Roosterbos en de voormalige molenwerf aan de Eem voorgedragen. Deze drie terreinen zijn nog steeds herkenbaar in het landschap aanwezig.

Onzichtbare archeologische sporen

Omdat ook 'onzichtbare' sporen mochten worden aangedragen kwamen de grondsporen die door Ruud Raats, uit Hoogland, de afgelopen jaren door middel van het Actueel

Hoogtebestand Nederland (AHN) rond Baarn zijn ontdekt, in aanmerking. Er zijn onder meer sporen gevonden van een omwalling op een strook weidegrond aan het Zuidereind. De betreffende strook grond werd tot in de 17e eeuw 'Voorbroek' genoemd. In oktober 2016 heeft de ARWE hier booronderzoek gedaan maar geen sporen van bebouwing of dergelijke gevonden.

Een tweede gebied waarop de ARWE de aandacht gevestigd wilde hebben zijn de grondsporen die bij de afrit van de A1 zijn ontdekt. De sporen in de vorm van een vage 8 zijn door meerdere archeologen van RAAP unaniem, hoewel dit door nader onderzoek nog moet worden bevestigd, als een vol-middeleeuws Motte-kasteel geïnterpreteerd. Dit betekent dat hier tussen de 10e en 13e eeuw een (tot nu) onbekend kasteel heeft gestaan. Gezien de ligging in de ontginningsstructuur van de veenontginning van Eembrugge achtten de archeologen van RAAP het niet onmogelijk dat het een voorganger van het kasteel Huis ter Eem zou kunnen zijn. Onderzoek van de sporen is een probleem omdat deze zich exact onder de afrit van de A1 bevinden.

Het Motte-kasteel

Een Motte-kasteel bestond meestal uit een achtvormig terrein van twee verhoogde eilanden, omringt door een gracht, waarop de voorburcht en de Motte lagen. De Motte kon zowel een houten als een stenen verdedigingstoren zijn waarin de bewoners zich, in tijden van onrust, terug konden trekken. De maten van het totale sporencomplex zijn inclusief de omringende gracht circa 100 x 70 m.

Huis ter Eem

Over het kasteel Huis ter Eem bestaat nog steeds veel onduidelijkheid. Want er is in een oorkonde van 2 september 1348 sprake van terugbetaling van 3000 gouden schilden die de Bisschop van Utrecht van Sweder van Uterlo heeft geleend voor de opbouw van het slot te Eembrugge. In 1252 was er al een 'Huis ter Eme', blijkens de verkoop van het Huis door Jan van Woudenberg aan Gysberth van Abcoude. Wanneer het Huis aan het einde van de 13e eeuw wordt verwoest, beloven de burgers van de steden Bunschoten en Eembrugge Amersfoort te helpen om herbouw onmogelijk te maken.

In 1348 zou dan sprake kunnen zijn geweest van herbouw van het kasteel. Of het dan gaat over herbouw op de plaats van het oude kasteel aan noordzijde van de Eem of, door de vondst van de sporen onder de afrit van de A1, om nieuwbouw ter vervanging van de vernielde 'Motte' zal misschien wel altijd een raadsel blijven.

Kaart van RAAP met de ingetekende Motte-locatie.

BAARN, WAAR ORANJE ZICH THUIS VOELT

Al ruim 350 jaar wordt paleis Soestdijk bewoond door stadhouders, koningen en koninginnen. De familie van Oranje heeft daardoor een sterke band met Baarn. Niet voor niets draagt Baarn de eretitel 'Vorstelijk Baarn'. Voor 1900 droeg Baarn een soortgelijke titel, er was toen sprake van 'Prinselijk Baarn'.

Wie herinnert zich niet dat koningin Juliana en prins Bernhard met hun gezin op Soestdijk woonden. Wie heeft niet gekeken naar het defilé langs het bordes van Soestdijk, misschien niet altijd in levende lijve, maar dan toch op televisie. Er zijn leden van het koningshuis in Baarn in ondertrouw gegaan en er zijn gebouwen in onze gemeente officieel geopend door leden van deze familie.

In Baarn zijn veel plekjes terug te vinden die de nauwe band met Oranje laten zien, zoals diverse monumenten met een 'oranje' tintje, zoals de bank op de Brink, de muziektent op

de Brink, en de hofbank in de Pauluskerk. Laten we ook niet het woonhuis van prinses Beatrix in Lage Vuursche vergeten, kasteel Drakensteyn. Verder zijn er enkele 'koninklijke' bomen in Baarn te vinden, denk aan de koningslinde en de bomen aan de straatzijde van villa Peking.

De banden tussen Baarn en Oranje zijn talrijk, net als de persoonlijke herinneringen aan leden van ons koningshuis in Baarn. Vandaar ons besluit om een tentoonstelling te wijden aan deze 'royale' relaties.

Drie generaties troonopvolgers op het bordes van paleis Soestdijk.

Tijdens de nieuwjaarsreceptie van de HKB op **vrijdag 4 januari 2019** - **aanvang 16.00 u** - wordt de tentoonstelling officieel geopend. Na 4 januari 2019 is de tentoonstelling tot begin mei 2019 te bekijken tijdens de gebruikelijke openingstijden van de OHK.

U bent van harte welkom op de receptie en op de tentoonstelling!

OPNIEUW SPOREN VAN BOERDERIJ UIT DE TWAALFDE EEUW

In 1990 koopt de heer Den Blanken, ten behoeve van de uitbreiding van supermarkt C 1000 de voormalige gebouwen van verhuurbedrijf Herko aan de Leestraat. Na sloop van de bebouwing krijgt de ARWE toestemming om onderzoek te doen op het vrijgekomen terrein. Doordat de firma Rijkeboer de opgraving sponsort kan in korte tijd met behulp van een hydraulische kraan een put van ca. 200 m² worden uitgegraven. In de grijze grond is op het eerste gezicht niets te zien, maar zodra we tot op de geelbruine zandlaag uit het Pleistoceen doorgraven zien we enkele tientallen sporen van palen die achteraf van een boerderij uit de 12e eeuw afkomstig zijn. Omdat we maar een deel van de boerderijplattegrond vinden, weten we dat de rest van de sporen onder het aangrenzend perceel moeten zitten.

In de week van 15 oktober jl. kregen we de kans om in de aangrenzende tuin van Leestraat no. 14 een put van ca. 5 m² uit te graven, waarbij we opnieuw sporen van de boerderij vonden.

In een volgende *Baerne* komt een uitgebreid verslag over deze opgraving in twee delen, over een periode van 28 jaar, geschreven door Jan van der Laan, coördinator ARWE.

GEBOREN, GETOGEN: FRANK MUYSER

Opgroeien in Baarn, het is zo slecht nog niet. In deze serie gaan we terug in de tijd met een meer of minder bekende Baarnaar. Terug naar het ouderlijk huis, het buiten spelen in de buurt, de lagere school. Deze keer: de jonge jaren van Frank Muysen, die halverwege de jaren zestig nationaal furore maakte met beatband Les Baroques.

door Eric Lorier

Begin een gesprek met Frank Muysen en het gaat binnen drie tellen over muziek. Alsof al het andere er niet of nauwelijks toe doet. Ja, er was een kleuterschool – Frank ging naar de Amaliaschool aan de Schoolstraat met de juffen Dissel en Van Dijkhuizen – en ja, er was ook een lagere school: de NBS op de Smutslaan. Frank herinnert zich een meester Van Dijk en een juffrouw Muijs.

Daar aan de Smutslaan begon het misschien wel, met die muziek. *Ik ging accordeon spelen. Nee, niet het meest voor de hand liggende instrument, maar er zat een leuk meisje bij mij in de klas dat op accordeonles zat. Bij Jacques van Wettum, in Astoria. Waar nu De Leuning staat, aan de Oranjestraat. En dat intrigeerde me ontzettend, dus dat ben ik ook gaan doen. Op Koninginnedag kreeg ik mijn eerste accordeon. Ik ben de hele dag thuis gebleven om te spelen, terwijl de rest van de familie naar het defilé bij het paleis ging, zoals we elk jaar deden.*

Op diezelfde NBS maakte Frank tijdens de handenarbeidles een ukelele. Een echte, waar ook op te spelen was. *Want mijn liefde lag toch wel echt bij de snaarinstrumenten.* En dat kwam er later ook wel uit, toen Frank Muysen als gitarist van Les Baroques en als gitarist/banjoïst van De Onderlinge van 1975 nationaal en internationaal furore maakte.

Opgroeien in het Cantonspark

Frank Muysen werd geboren op 11 oktober 1943. Niet in Baarn, maar in Badhoevedorp. De schrijfwijze van de achternaam ligt lastig. Een deel van de familie, onder wie Frank, staat officieel in de boeken met een -y- in de naam, een ander deel, onder wie Franks vader, heet volgens de burgerlijke stand Muijser met een -ij-. *Er is blijkbaar iets mis gegaan midden in de oorlog, bij de geboorteaangifte bij de gemeente Haarlemmermeer.* Vader Hans Muijser had zijn Engelse bruid Marjory Oaks Crick ontmoet in Nieuw-Zeeland, en het jonge stel streek neer in Badhoevedorp waar de drie kinderen werden geboren: de recent in oktober overleden Daphne (*Zij werd de eerste politieagente van Nederland. Ik zie nog voor me hoe ze in Hilversum op het Laapersveld het verkeer stond te regelen*), Frank en Robin. Na de oorlog vertrok het jonge gezin naar opa en oma in Engeland om bij te komen van de oorlogsverschrikkingen, maar binnen de kortste keren belandde het gezin in Baarn. *Mijn vader kreeg hier een baan, als hortulanus in het Cantonspark, toen nog in bedrijf als hortus botanicus van de Universiteit Utrecht. We hebben heel kort aan de Torenlaan en de Eemweg gewoond, tot de woning in het Cantonspark vrijkwam. Dat was tenslotte de woning waar de hortulanus hoorde te wonen.*

Frank Muysers voor het ouderlijk huis in het Cantonspark. De kamer met het balkon (onder het puntdak rechts) was Franks kamer (foto auteur).

Opgroeien met een eigen park als achtertuin, het moet de hemel op aarde zijn voor een klein kind. En dat was het ook. *Ik heb daar echt een geweldige jeugd gehad. Voetballen, tennis, verstoppertje, noem het allemaal maar op, we deden het allemaal in het park. In de vijver heb ik leren zwemmen, tussen de ringslangen. En in de winter schaatsten we er. Na schooltijd kwam de halve klas mee om bij ons om te spelen. Logisch natuurlijk.*

En nee, er is voor zover Frank zich kan herinneren nooit een bal door de ruit gegaan van de Wintertuin of een van de andere kassen die er

toen stonden. *We tennisten daar ook niet in de buurt.* Frank en Robin hebben wel iets anders op hun geweten: het is hun schuld dat de onderste takken van de *metasequoia* – hij staat er nog – zijn afgezaagd. *We waren dol op klimmen, en hoog in de bomen bouwden we boomhutten. Nee, dat was niet de bedoeling in een hortus... Dus toen zijn die takken er afgezaagd, zodat we er niet meer in konden.* Een van die klimpartijen heeft Frank nog een gebroken pols opgeleverd, toen hij uit de boom viel.

Frank had de lusten van de grote achtertuin, maar niet de lasten. Vader Muysers vermoede

De vierde klas van de NBS, met juffrouw Muijs. Frank zit op de onderste rij, derde van links (coll. Hein Braat).

zijn kroost namelijk niet met klusjes in het park waar hij de verantwoordelijkheid over had. *Nee joh, mijn vader had daar twintig tot dertig man personeel rondlopen, hij had ons echt niet nodig om de planten water te geven.* Het was een tamelijk zoete inval bij de hortulanus en zijn gezin. Burgemeester Frans van Beeck Calkoen was een regelmatige gast, Johanna Westerdijk – de eerste vrouwelijke hoogleraar in het land, vooraanstaand botanicus en schimmeldeskundige en baas van het Centraal Bureau voor Schimmelcultures in de Oosterstraat – kwam elke zondag op de koffie. Boodschappen deed de familie Muijser om de hoek bij de Spar, aan het begin van

de Noorderstraat. *Die was van de ouders van Peter Blokker, die nu in de gemeenteraad zit.* Het was een zorgeloze jeugd, met een werkster die wekelijks langs kwam, een jaarlijkse vakantie van een maand naar Zeeland, veel aanloop, en een gezin dat alle ruimte voor creatieve vrijheid bood.

In de ban van de muziek

Na de NBS ging Frank Muijser naar de Hervormde ULO, die stond op de plek waar nu de gymzaal achter de Amalia-Astroschool staat. Daar, op die ULO, ging het muzikale leven van Frank echt goed los. En net als op de NBS was het ook dit keer een klasgenoot die

Promotiefoto van The Hurricane Combo, gemaakt in het Cantonspark (coll. Hein Braat).

voor een duw in de goede richting zorgde. Hans van Emden, de zoon van pianist en leraar Johan van Emden, kwam elke dag op school met zijn gitaar. Die nam hij gewoon altijd mee, waar hij ook heen ging. Dus ook naar school. Dat vond ik geweldig, dat wilde ik ook. Hans was echt mijn grootste schoolvriend, en samen speelden we in schoolbandjes. *The Black Bows*, *The Modern Teenager Quartet* en daarna *The Hurricane Combo* en uiteindelijk *Les Baroques*. De bandjestijd begon in 1959. Behalve Frank Muyser en Hans van Emden deden ook Franks jongere broer Robin (basgitaar) en drummer Raymond van Geijtenbeek mee. Na enige tijd kwam Jackie Ranzijn bij de band als zanger, later vervangen door Gerard Schoenaker die op zijn beurt weer werd opgevolgd door Michel van Dijk. Maar dan zitten we al midden in de hoogtijdagen van *Les Baroques*.

Het Cantonspark bleef de plek waar werd gespeeld, al was het nu geen verstoppertje meer maar muziek. *We oefenden overal in*

Poseren met The Hurricane Combo in het laantje in de rozentuin van het Cantonspark. Boven Raymond van Geijtenbeek (links) en Frank Muyser, onder Robin Muijser en Hans van Emden.

het park. Echt heel veel, bijna dagelijks. In de schuur die er nu nog staat, in het houten studentengebouwje dat vroeger in de hoek van

Oefenen met Les Baroques in de niet meer bestaande orchideeënkas in het Cantonspark.

V.l.n.r.: Hans van Emden, Frank Muysen, Raymond van Geijtenbeek, Robin Muijser, René Krijnen.

de Heemskerklaan en de – toen nog – Piet Heinlaan stond, in het middengedeelte van de Wintertuin tussen de palmen en de cactussen, en ook veel in de orchideeënkas. Met toestemming van mijn vader uiteraard. Het was klein, maar het ging prima. Een band met elektrische gitaren en een drumstel in een kas met alleen maar enkelglas, het moet een kabaal geweest zijn waar de hele buurt van mee kon genieten. Maar niemand die klaagde. In tegendeel. Er kwamen vaak mensen die in het park aan het werk waren even kijken. En we hebben ook wel gehad dat er op de Piet Heinlaan fans stonden te luisteren. De Piet Heinlaan liep in die tijd half rond het park, de Abel Tasmanlaan bestond nog niet. Het Cantonspark was sowieso het einde van het dorp. De orchideeënkas bestaat niet meer, zoals veel bebouwing in het park is verdwenen sinds de tijd als hortus voorbij is. De sporen zijn nog zichtbaar, lage stenen muurtjes tussen de bomen, waar vijftig jaar geleden de glazen kas op stond. Nog voordat Frank met Les Baroques de teen-

agers in binnen- en buitenland het hoofd op hol bracht, zorgde hij met The Hurricane Combo al voor vertier voor zijn jonge plaatsgenoten. We organiseerden hier begin jaren zestig grote feesten in Baarn, die noemden we Hurricane Bal. In de schuur van het Cantonspark, die staat er nog trouwens, maar ook in de openlucht in de Pekingtuin en in de grote zaal van Astoria. Kwamen zeker wel honderd tot honderdvijftig mensen op af. Was bomvol altijd, ze kwamen uit het hele Gooi. We traden daar zelf op, maar we nodigden ook andere bands uit om te komen spelen. The Spectacles bijvoorbeeld, en onze Gooise gitaarhelden The Torero's, met de broers Hollestelle. En The Blue Diamonds hebben ook een keer bij ons in Astoria opgetreden.

The Hurricane Combo trad veel op. Met door Hans van Emden geschreven eigen werk, maar ook met nummers van bijvoorbeeld The Shadows en Elvis Presley. Die probeerden we dan zo precies mogelijk na te spelen. In Baarn speelde The Hurricane Combo onder meer op schoolfeesten in het gebouw van Christelijke Belangen op de hoek van de Leestraat en de Parkstraat. Optredens waren er ook in de jeugdsoos in het vroegere kerkgebouw op de hoek van de Laanstraat en de Teding van Berkhoutstraat en in het wat ruigere Kasteel van Antwerpen daartegenover, maar ook in andere plaatsen in het Gooi werd gespeeld. Ondertussen veranderde de groep zijn naam in Les Baroques. Gewoon puur om op te vallen. Iedereen heette in die tijd iets met Rocking zus en zo, of the dit of the dat, wij wilden wat anders. We dachten: laten we een Franse naam kiezen, en toen kwam iemand hier mee. De Bussumse platenbaas John Eshuis raakte geïnteresseerd, kwam een keer kijken in de

Wintertuin, en Les Baroques had z'n platencontract te pakken. En de rest is, zoals dat zo mooi heet, geschiedenis.

Hoe ging het verder?

Frank Muysers nam met Les Baroques diverse singles en twee elpees op. Grootste Top 40-succes van de band was Such a Cad (zestien weken in de lijst, met de 8ste plaats als hoogste notering). De Baarnse beatband speelde in binnen- en buitenland, en in 1966 werd opgetreden op het prestigieuze Grand Gala du Disque. Ook stond Les Baroques in voorprogramma's van Engelse bands als The Searchers en The Kinks. In de tweede helft van de jaren zestig viel Les Baroques langzaam maar zeker uit elkaar. Halverwege de jaren zeventig ging Muysers de jazzkant op met De Onderlinge van 1975, met Conny van Bergen als zangeres. De Onderlinge stopte in de jaren negentig. De laatste jaren treedt Frank Muysers veel op met zangeres Karin Pels als Duo De Bolero's. Met een repertoire vol klassiekers speelt het duo veel voor een ouder publiek.

Frank Muysers trouwde in 1968 met Cristel Langenberg. Muysers heeft jarenlang gewerkt voor BASF, heeft zijn eigen boekingskantoor Musitrade en is fanatiek tennisser bij Phonosmash.

Beeld

Afkomstig uit de collectie van Frank Muysers, tenzij anders aangegeven.

Affiche *The Hurricane Bal* (foto: het Gooische Poparchief).

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne.
Oplage: 850 ex.
Vormgeving en druk:
Drukkerij BakkerBaarn.

Redactie

Henriëtte Beuk
Martijn van Empel
Eric Lorier
Marjo Stam
E redactie@historischekringbaerne.nl

Postadres

Historische Kring Baerne
Postbus 326
3740 AH BAARN
T (035) 54 303 77
E info@historischekringbaerne.nl
I historischekringbaerne.nl

Bezoekadres

Oudheidkamer HKB
Hoofdstraat 1a
3741 AC BAARN
Ingang via de bibliotheek, in het souterrain. Er is een lift aanwezig.

Openingstijden

Wo 14-16 u en za 11-13 u of op afspraak. Bel voor nadere informatie naar (035) 54 303 77 tijdens openingstijden of mail naar oudheidkamer@historischekringbaerne.nl.

Erelid

Mw. P.H. Kuijt-Smit

Contributie

Per jaar en per adres € 17.
NL18 INGB 0004.192.133 t.n.v. de Historische Kring Baerne te Baarn. Extra bijdragen zijn van harte welkom. Als lid ontvangt u het kwartaalblad *Baerne* en heeft u gratis toegang tot onze lezingen.
De HKB is aangemerkt als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een ANBI kunt u van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken. Een erkende ANBI hoeft geen successie- of schenkingsrechten te betalen over legaten en schenkingen. Uw schenking komt dus volledig ten goede aan de HKB.

Verzendkosten Baerne

Buiten Baarn, binnen NL: € 10 per jaar. Gelieve contributie plus verzendkosten in één bedrag over te maken.

Verkoopadressen Baerne (in Baarn)

Los exemplaar € 3,50.
Oudheidkamer HKB,
Hoofdstraat 1a;
Bruna, Laanstraat 32.

Ledenadministratie

Dhr. H.J. Kroon
T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

Dagelijks bestuur

Dhr. J. Baerends
voorzitter
T (035) 54 228 54

Mw. M. Olthof
secretaris
T (035) 54 306 65

Dhr. J. van Eijk
penningmeester
T (035) 62 269 66

Algemeen bestuur

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
werkgroep Oudheidkamer
T (035) 54 203 72

Dhr. T.J. Hofstra
werkgroep Oude Begraafplaats
T (035) 53 115 15

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
werkgroep Archeologie
T (035) 54 116 56

Mw. H.T.M. Beuk
redactie *Baerne*
M 06 27 357 807

Dhr. M. van der Stoep
werkgroep Communicatie
T (035) 88 850 15

Dhr. G. de Vries
M 06 30 111 701

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

AGENDA

- 4-jan Nieuwjaarsreceptie en opening expositie in de Oudheidkamer, aanvang 16.00 u.
- 15-jan Lezing 'Markante monumenten in Baarn. Over een bank, een beeld, een brug en de villa's Benthuis, Intimis en Waldheim.' door Frits Booy, in Het Brandpunt, Oude Utrechtseweg 4a te Baarn, aanvang 20.00 u, zaal open 19.30 u.
- 12-feb Diapresentatie 'Baarn: toen en nu' in Het Brandpunt, aanvang 20.00 u, zaal open 19.30 u. Kaarten vanaf 30-jan verkrijgbaar in de Oudheidkamer en indien nog beschikbaar aan de zaal. Toegang: lid en 1 introductie gratis, anders € 3,50 p.p.
- 19-feb Diapresentatie 'Baarn: toen en nu', idem aanvang 14.00 u, zaal open 13.30 u.
- 21-feb Diapresentatie 'Baarn: toen en nu', idem aanvang 14.00 u, zaal open 13.30 u.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Inruilactie

Alles om te printen vind je bij Bruna

Bruna heeft een ruim assortiment huiskamer en merk cartridges.

*Lever uw oude cartridge in en krijg €1.- korting op een nieuwe.

Bruna
Laanstraat 32
3743 BG Baarn
www.bruna.nl

blij met **bruna**

RUG CENTRUM
BAARN
specialisten in beweging

**FYSIOTHERAPIE
CHIROPRACTIE
OEFENTHERAPIE
MANUELE THERAPIE
PODOTHERAPIE
REVALIDATIE
ECHOGRAFIE
SHOCKWAVE**

U bent van harte welkom
in ons moderne centrum,
met een vriendelijk en
professioneel team.

**Plus-
praktijk**

Plataanlaan 5 3741 WE Baarn tel: 5411346 www.rugcentrumbaarn.nl

Dit lid van de Historische
Kring Baerne is op deze
manier uitgenodigd voor
een persoonlijke rondlei-
ding (op afspraak)
bij Rugcentrum Baarn,
inclusief koffie.